

tančno pregledal tako pred vdihavanjem čebeljega zraka kot tudi po končanem vdihavanju. Pod drobnogled bo vzel tudi čebelji panj. V njem bo meril temperaturo in opazoval vse spremembe med zdravljenjem. Pri raziskavah bo občasno sodeloval tudi mednarodno priznani strokovnjak za apiterapijo prof. Eberhard Bengsch z univerze v Münchnu, sicer redno vabljeni predavatelj na vseh mednarodnih simpozijih o apiterapiji, ki jih organizira Apimondia. Raziskave bo podprla tudi nemška apiterapevtska zveza, denarna sredstva,

potrebna predvsem za nakup ustreznih instrumentov, pa bo zagotovila Ljudska banka Ulm Biberach. Cilj teh raziskav bo ugotoviti dejansko učinkovitost odpravljanja različnih človeških težav z vdihavanjem čebeljega zraka in na tej podlagi zagotoviti uradno priznanje apiterapije kot dopolnilne metode zdravljenja. Morda bi s tem celo lahko dosegli, da bi takšna zdravljenja plačala zdravstvena blagajna. ■ **Franc Šivic**

Vir: Wörrle, J. T. (2014): Bienen helfen Atmen. *Deutsches Bienen Journal*, št. 3, str. 32.

IZ PRAKSE ZA PRAKSO

Narejanje družin z rojevimi matičniki

Zoran Kmetič*, jpd.kmetic@siol.net

Ker čebelarim z 11-satnimi dvotretjinskimi LR-panji, za te panje velja tudi opisani postopek narejanja družin z rojevimi matičniki velja za te panje. Z nekaj prilagoditvami je postopek primeren tudi za AŽ-sate, vendar se je v tem primeru treba zavedati, da je AŽ-sat precej visok, večina matičnikov pa je v njegovem spodnjem delu, zato je treba stremeti k temu, da matičniku v panju zagotovimo primerne mikroklimatske razmere.

Ta postopek, ki je sicer samo eden izmed več načinov vzreje matice, je primeren predvsem za manjša in srednje velika čebelarstva. Za večja čebelarstva je manj zanimiv, ker zahteva preveč vložene dela na enoto proizvoda. V mojem primeru ne gre toliko za vzrejo mlade matice, kolikor za vzrejo mlade družine, ki bo naslednje leto ena izmed gospodarskih družin. Način sestave mladih družin je v celoti vpet v moj način čebelarjenja, zato bom postopek opisal nekoliko širše.

Čebelarim ob vznožju Kravca. Na tem območju je dobra cvetlična paša, ki se konča nekje okrog 5. maja, odvisno od vremenskih razmer v posameznem letu. Za tem sledi obdobje slabe paše, ki traja do začetka junijskega medenja smreke. To medenje sicer ni izdatno, je pa dokaj zanesljivo. Po 20. juniju skoraj hkrati zacvetita ozkolistna lipa (lipovec) in kostanj, kolikor ga je še ostalo v naših krajih. To je tudi zadnje in najbolj zanesljivo medenje, zato ga je nujno izrabiti. V nekaterih letih se po kostonjevi paši pojavi izdatno gozdno medenje, vendar se mana strdi že po nekaj dneh. Čeprav te mane skoraj ni mogoče točiti, sem tega medenja vesel, saj paša zelo stimu-

lativno vpliva na čebelje družine, tako da čebele lepo izdelajo dodane satnice in jih napolnijo z mano. To medenje skrajša brezpašno poletno obdobje in tudi krmljenje za zimo je sorazmerno manjše, čebele družine pa so močnejše. Nekatero leto seveda odstopajo od opisanega, a so, žal, bolj redke. Brezpašno obdobje med cvetlično in smrekovo pašo je tudi obdobje največjega rojilnega razpoloženja, zato ga izrabim za narejanje mladih družin. S tem prebrodim rojilno razpoloženje, tako da so družine dokaj dobro razvite za morebitno medenje smreke, predvsem pa za poznejše medenje lipe in kostonja, ki je poleg cvetlične paše na mojem območju najbolj zanesljivo. V krajih z drugačno razporeditvijo paše je treba seveda to upoštevati. Družine, ki jih prepeljem na akacijevu pašo, obravnavam drugače.

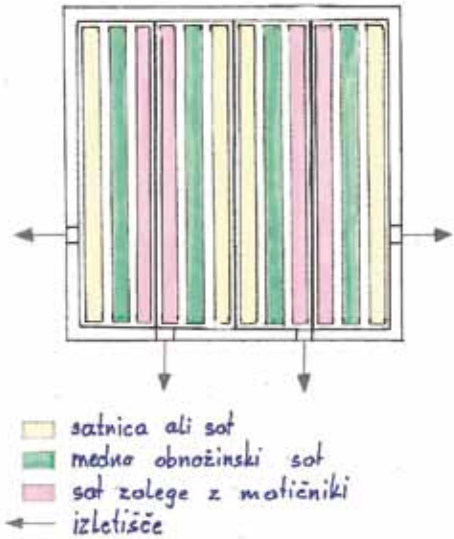
Veliko pozornost namenjam selekciji čebel. Prvo merilo je izločanje vsega, kar ni značilno za kranjsko čebelo, in razmnoževanje samo tistih družin, ki kažejo znake genske čistosti in tudi sicer zadoščajo mojim pričakovanjem. Ob spomladanskih razvojnih ukrepih označim družine, v katerih so čebele z rumenimi obročki, agresivne družine ter družine, ki mi kako drugače ne ustrezajo. Te družine izločim najpозnejše do sredine cvetlične paše. Po navadi jih kar razderem in z njimi okrepim druge družine ali pa jim zamenjam matico. V tem obdobju čebele rade sprejmejo dodano matico ali celo rezervno družino. Pozoren sem tudi na to, da v teh družinah uničim vso trotovino, saj s tem neprimernim trotom preprečim sodelovanje pri prahi. Ob koncu cvetlične paše do- ločim družine, ki jih bom uporabil kot matičarje. Del

* čebelarski mojster

teh sem izbral že prejšnjo sezono, ko sem nekaj družin zazimil z lani najboljšimi maticami, da bi jih to leto uporabil kot maticarje. Za maticarje izberem nekaj več kot četrtino najboljših družin in jih v nadaljevanju obravnavam nekoliko drugače kot preostale gospodarske družine, da ne bi prešle v rojilno razpoloženje. Pri tem moram poudariti, da se morajo te družine najprej razviti do biološkega vrhunca in da je prehod v rojilno razpoloženje posledica tehnologije in ne prirojenega nagnjenja k rojenju. Če katera družina vendarle potegne maticnike, preden preide prag uresnjenosti, maticnikov iz te družine ne uporabim za narejence, saj obstaja velika verjetnost, da bi bile tudi mlade matice iz te družine nagnjene k rojenju.

Maja maticarjem ne dodajam več satnic niti jim ne odvezem medenih satov in ne povečujem prostora. Po potrebi jim dodam še kak sat pokrite zalege s čebelami. To je pglavitna razlika od preostalih gospodarskih družin in zadošča, da te družine preidejo v rojilno razpoloženje. Dokler v maticarjih ne najdem pokritega maticnika, v gospodarskih družinah ne preverjam rojilnega razpoloženja, saj ga zaradi različne tehnologije ni. Ko najdem prve maticnike, ob prihodnjem obisku stojišča s seboj pripeljem panje, prirejene za sestavo mladih družin. Sestavljam jih z dvema do šestimi satmi, včasih tudi s celo naklado. Pri delu mi pomaga sin Domen. On sestavlja družine, sam pa iz maticarjev odvezem primerne sate in čebele, saj je pri tem pomemben čas. Stremim k temu, da so te družine čim krajši čas izpostavljene zunanjim vremenskim razmeram.

Opisal bom oblikovanje narejenca s tremi satmi. Naklada je pregrajena v štiri prostore za tri sate, vsak prostor ima svoj izlet. Preden odprem maticarja, v vsak prostor vstavim po en prazen sat ali satnico. Ta je zaradi temperaturnih razmer vedno na zunanji strani, v sredinskih dveh prostorih pa na sredini. Pri takšnem razporedu se prva in druga družina grejeta med seboj, prav tako pa tudi tretja in četrta. V tem obdobju je plodišče maticarja navadno v treh nakladah, medišče pa v eni ali dveh. Iz maticarja odstranim medišče in zgornji dve nakladi plodišča. V spodnji nakladi odvezem nekaj mednoobnožinskih satov s čebelami, Domen pa jih vstavi poleg praznih satov. Včasih že v spodnji nakladi najdem kak sat zalege s pokritim maticnikom, največ pa jih je v drugi nakladi. Sat z maticniki vstavim na prazno mesto vedno tako, da je najlepši obrnjen proti sredinskemu satu, saj so temperaturne razmere tu najboljše. Ob dodajanju satov z maticniki ne razderem nobenega, temveč izbriro najboljšega prepuščam čebelam. Po potrebi izrežem kak pokrit maticnik ter ga vcepim v sat zalege, ki nima primerne. Vcepim ga v zgornji del sata z zalego. Zaželeno je, da je v bližini nekaj nepokrite zalege, kajti tam čebele skrbijo za ustre-

Shema narejenca s tremi satmi

zno temperaturo in vlago; to pa ne drži povsem za sat, ki ima samo pokrito zalego. Še to: ne glede na to, s koliko sati oblikujem narejenca, vanj vstavim samo en zaležen sat. Včasih naredim izjemo samo pri sestavi celotne naklade ali več naklad.

Sočasno z odvezanjem satov s čebelami preurejam tudi maticarja. Na vseh satih, ki ostanejo v osnovnem panju, podrem vse maticnike ter dodam satnice. Dodajam jih med zalego in ne ob zalego. V družini tako preneha rojilno razpoloženje, zato tega v sezoni ne preverjam več. Ob odvezanju zalege in čebel pazim, da družine ne oslabim preveč. To je pomembno, če želim s to družino izrabiti morebitno prihodnjo pašo. Včasih pa se odločim drugače in družino zožim, vendar ji ob tem pustim vse maticnike. Čez nekaj dni družino v celoti razderem in oblikujem mlade družine.

Ko so narejenci sestavljeni, jim natresem še zadostno število mladih čebel s satov nepokrite zalege, in to iz katerega koli panja. Tako razbremenim tudi družine, ki so na tesnem. Če gospodarski družini z dveh ali treh satov odvezem čebele do njih ter vstavim še nekaj satnic, sem rojilno razpoloženje preložil najmanj za teden dni. Res je, da sem družino nekoliko oslabil, toda v tem obdobju ima močna družina zalego na dvajsetih in več satih, zato izgubo zelo hitro nadomesti.

Ko so oblikovane vse štiri družine, na vsako zlijem nekaj vode ter jih pokrijem s pokrovom, v katerem je pogača. Voda je potrebna, ker v družinah ni pašnih čebel; v nasprotnem bi čebele trpele žejo ter s težavo vzdrževale primerno klimo v panju. Za narejanje mladih družin lahko dodajam čebele iz različnih

družin, kljub temu pa to ne povzroči spopadov med čebelami. Mladih družin ne zapiram niti ne prevažam na druga stojišča. Po mojih izkušnjah je namreč to delo popolnoma nepotrebno. Enoto lahko postavim ob osnovni družini, pa to ne povzroči ropa. Če se kaka čebela vrne v osnovno družino, me to ne moti. Zato že ob narejanju dodam kako pest čebel več. Prednost čebel, ki so sedle na roj, je tudi v tem, da mirno sedijo na satju in se v zelo majhnem številu vračajo v stari panj. To velja tudi za mlade čebele do jilje, ki jih stresem s satov z nepokrito zalogo. Čebele stresam nekoliko bolj na sredino naklade, da mi ne padajo na tla. Od tam jih z omelem razporedim tudi v krajna prašilčka. Čebele se mirno umaknejo v ulice.

Tako narejene družine potrebujejo samo še mir in po določenem času primerno povečanje prostora. Uspešnost praha ocenjujem po donosu cvetnega prahu v panj. V tistem panju, v katerem matica iz kakršnega koli vzroka odmrje, izvečem pregradno desko in čebele pridružim sosednji družini. Po potrebi nekje med 15. in 17. dnevom po sestavi v prašilčkih zatiram varoje s sublimacijo oksalne kisline. To je treba storiti prej, preden je pokrita zaloga mlade matice. Ker je razvoj prašilčkov silovit, z varojami navadno ni težav, tako da je potrebno šele zimsko zatiranje.

Še ena pomembna prednost takšne vzreje je po mojem mnenju tudi v tem, da matice vzrejam iz večjega števila družin. S tem ohranjam širšo gensko pestrost, ker pa tudi pri vseh matičarjih in gospodarskih družinah pustim zadostno število trotov, je ta še precej večja. Tako ni nobene potrebe po vnosu matic iz oddaljenega kraja za osvežitev krvi. Tudi sicer je prostor,

Žledolom in škoda na stojišču panjev, 3. 2. 2014

na katerem čebelarim, kar precej naseljen s čebelami, to pa je še en dejavnik, ki povečuje gensko pestrost.

Zelo na grobo sem opisal moj način vzreje čebeljih družin z rojevimi matičniki. Z veseljem bom skušal najti odgovor na morebitna vprašanja o tem, vesel pa bom tudi morebitnih predlogov ali drugačnih rešitev.

P.S. Dan po svečnici, ko pišem ta članek, sem doživel žalostno usodo žledoloma. Podrto drevje mi je prevrnilo 14 panjev, nekaj je povsem uničenih. Tam, kjer so sati vsaj približno ostali v nakladah, pa so čebele preživele, kljub temu da so bile skoraj 24 ur izpostavljene negativnim temperaturam in ledenemu dežju. To je še en dokaz, da lahko v čebelji panj posežemo kadar koli, če je seveda potreba po tem utemeljena, kot je na primer pomanjkanje hrane ali njena neprimerna razporeditev. Bolje je izgubiti nekaj čebel kot celotno družino. ■

Vzreja matic DARKO GRM

Hude Ravne 1 – Dole pri Litiji

Tel.: (01) 897 21 45 – GSM: 041/900 606

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS.
- Ponujamo vam tudi matičnike črne barve za pridobivanje matičnega mlečka ali za vzrejo matic.

VZREJA ČEBELJIH MATIC

Henrik Zaletelj

Fužina 59, 1303 Zagradec

TEL.: 01/788 60 86, GSM: 041/775 333

E-POŠTA: zaletelj.henrik@gmail.com

Vzrejamo matice, čiste kranjske sivke pod nadzorom KIS. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti. Sprejemamo tudi naročila za matičnike.